

УДК 633. 32: 631. 527

КОНЮШИНА ЛУЧНА БОЖЕНА – ВИСОКОВРОЖАЙНИЙ СОРТ НОВОГО ПОКОЛІННЯ

Боженко А.І., к.с.-г.н., с. н. с.

Сизенко О.Є., н.с.

Носівська селекційно-дослідна станція
Миронівського інституту пшениці ім. В.М. Ремесла
Національної академії аграрних наук України

*Представлено опис по основних господарсько-біологічних властивостях та морфологічних ознаках нового пластичного сорту-синтетика конюшини лучної (*Trifolium pratense* L.) Божена.*

Ключові слова: конюшина лучна, сорт, селекція, урожайність, зелена маса, насіння, стійкість.

Вступ. Серед багаторічних трав, що вирощуються в Україні, одне з провідних місць належить конюшині лучній, яка є основним джерелом рослинного білка для тваринництва. Висока поживна цінність кормової маси, позитивна післядія в сівозмінах, накопичення біологічного азоту в ґрунті обумовлюють широке розповсюдження цієї культури. Однак сорти, що знаходяться в користуванні не достатньою мірою відповідають зростаючим вимогам сільськогосподарського виробництва: мають недостатньо високу кормову та нестійку по роках насінневу продуктивність, пошкоджуються шкідниками та хворобами, підлягають впливу негативних факторів навколишнього середовища. В результаті цього укісні площі не досягають необхідних для потреб тваринництва

**Всеукраїнська науково-практична конференція
«Виробництво екологічно безпечної сільськогосподарської продукції:
проблеми та перспективи»**

розмірів, з різних регіонів завозиться малоцінне в даній зоні насіння не районованих сортів, використовуються малопродуктивні минулорічні посіви. Одним із головних шляхів усунення недоліків є селекція, яка спрямована на виведення більш урожайних по зеленій масі та насінню, ранньостиглих, зимостійких, стійких до хвороб сортів.

Мета досліджень. Дослідження селекціонерів Носівської селекційно-дослідної станції направлені на створення гетерозисних популяцій на широкій генетичній основі з попередньою оцінкою вихідного матеріалу на комбінаційну здатність і виведення більш ранньостиглих, високоврожайних по кормовій і насіннєвій продуктивності сортів конюшини лучної з підвищеною стійкістю до несприятливих факторів навколишнього середовища в умовах Лісостепу та Полісся України, що і визначає актуальність даного питання. Ранньостиглі сорти більш придатні для трьохукісного використання на корм за вегетацію і збирання другого укосу їх проходить в більш сприятливі строки вегетації, що вкрай необхідно для збільшення виходу насіння від їх біологічного врожаю.

Методика досліджень. Основним методом створення вихідного матеріалу для селекції багаторічних трав є метод добору з оцінкою по нащадках з наступним формуванням синтетиків шляхом об'єднання резервів насіння клонів з високою загальною комбінаційною здатністю. В Державній мережі УІЕСР пройшов сортовипробування новий пластичний, високоврожайний сорт-синтетик конюшини лучної під назвою Божена. Сорт належить до ранньостиглого типу.

Напря́м 2
«Біотехнологія та екологія»

Вегетаційний період від початку відростання до першого укусу триває 61-71 день, від першого до другого – 48-52 дні, від першого укусу до повної стиглості насіння – 95-105 днів. Він характеризується високою зимостійкістю (97-99 %), не поступається сорту-стандарту Агрос 12 за стійкістю до найбільш поширених хвороб. Кущистість рослин сорту значна (у кущі від 4 до 29 стебел). Форма куща здебільшого чашоподібна. Стебла сягають висоти 114 см, слабо опушені, середньої товщини. Гіллястість середня, кількість міжвузлів 6-8. Залистяність становить 47 %. Листя яйцеподібної форми, має довжину 3,8 см, ширину 2,6 см, інтенсивно зелене забарвлення та опушення з нижньої сторони. Суцвіття – яйцеподібна, часто подвійна голівка довжиною 2,3-3,7 см, має колір від світло-рожевого до червоно-фіолетового. Насіння світло-жовте або фіолетово-жовте завдовжки 2,5 мм і товщиною 1,6 мм. Маса 1000 насінин - 1,78 г. Кількість твердих насінин до 14 %. Сорт стійкий до осипання. Тривалість використання – 2-3 роки. При конкурсному сортовипробуванні в середньому за три роки збір сухої речовини становив 16,8 т. Урожайність насіння – 0,63 т. Вміст білка в сухій речовині – 19,3 %.

Висновки. Широке впровадження у виробничі посіви нового сорту конюшини лучної Божена, як найбільш урожайного по кормовій масі і насінню та адаптованого до умов вирощування є значним резервом збільшення виробництва кормів в умовах Лісостепу та Полісся України.